

УДК 330.342(075.8)

О.П. Омеляненко

канд. економ. наук., доц.,

М.М. Зінченко

здобувач

ІСТОРІЯ ЕКОНОМІКИ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ, ЯК КОГНІТИВНА СКЛАДОВА ПІДГОТОВКИ БАКАЛАВРІВ В КНУБА

У статті розкриваються необхідність та актуальність, методичні особливості викладання курсу «Історія економіки та економічної думки», наведено зв'язки з суміжними економічними та соціологічними науками, дана характеристика знань та вмінь бакалаврів після вивчення даної дисципліни.

Ключові слова: *економіка, економічна думка, бакалавр, КНУБА, курс, викладання, наука*

Вступ. Стрімке наростання потоку економічної інформації вимагає вміння мислити для пошуку потрібних знань та їх засвоєння. Поєднання історичної та економічної науки дозволяє виробити здатність знаходити головний зв'язок, що характеризує сутність того чи іншого економічного процесу або явища, розкривати вплив політичних, соціальних, ментальних та інших цивілізаційних факторів на господарське життя на різних етапах історичного розвитку суспільства. Історико-економічний погляд сприяє оволодінню важливими фактами з історії людства, що пов'язані з професійною сферою діяльності, оперуванню динамікою змін ключових статистичних даних тощо.

Аналіз досліджень і публікацій. Важливу роль у розвитку історії економічної думки в сучасній Україні відіграють видання творів класиків економічної науки, зокрема А. Сміта, Д. Рікардо, Дж.С. Мілля, А. Маршалла, Дж.М. Кейнса, а також українських учених, сучасних західних теоретиків П. Самуельсона, Дж. Стігліца та ін. Видаються й оригінальні українські

підручники з історії економічної думки, зокрема фундаментальна "Історія економічних учень" київських учених за редакцією В.Д. Базилевича (2004).

Постановка завдання. Зміни в суспільному та економічному житті України висувають низку нових вимог до підготовки фахівців у галузі економіки, менеджменту та адміністрування в КНУБА. Використання системно-ситуаційного підходу до пізнання суспільних та господарських процесів дало можливість сформувати нову дисципліну – «Історія економіки та економічної думки», яка має власний науковий предмет та підпорядкована цілям формування у студентів низки важливих загальнопрофесійних компетенцій, одна з основних – сучасне економічне мислення.

Мета статті: Науковцями, викладачами університетів достатньо повно представлено ряд навчальних видань з економічної історії, історії сучасного світу. Проте, із введенням у 2007 році нової навчальної дисципліни фундаментальної підготовки студентів економічного спрямування «Історія економіки та економічної думки» постала нагальна потреба уточнення теоретико-методичних засад її змісту.

Основна частина. Як відомо, курс історії економіки та економічної думки поряд з політичною економією формує фундаментальне економічне мислення майбутнього спеціаліста-економіста (підприємця, менеджера, фінансиста, бухгалтера тощо), прищеплюючи навички систематизації оцінок основних економічних подій. Вивчення історії економіки та економічної думки істотно розширює економічну ерудицію майбутніх спеціалістів, підводить до розуміння основ порівняльного аналізу економічного розвитку окремих країн світу, сприяє формуванню вміння швидко, логічно та грамотно орієнтуватися у виборі економічних рішень. Адже, простежуючи зміни форм економічного розвитку, аналізуючи процеси формування та функціонування певних господарських систем, історія економіки та економічної думки дає змогу побачити не лише сам перебіг цього процесу, а й з'ясувати ті ознаки, які є або результатом соціально-економічних перетворень, або їх передумовою.

Саме це і забезпечує підготовку висококваліфікованих, ерудованих спеціалістів, здатних цілком об'єктивно орієнтуватися у виборі економічних рішень.

Необхідність підвищення рівня економічної освіти в Україні потребує розробки стратегії і тактики викладання економічних дисциплін на засадах національної концепції економічної освіти. В умовах трансформаційного розвитку України, процесу поступової інтеграції до країн Євросоюзу, важливою стає проблема адаптації нормативного змісту навчальної програми з дисципліни «Історія економіки та економічної думки» до практики викладання в навчальних закладах України за спеціальністю 051 «Економіка» та 071 «Облік і оподаткування». Важливо сформувати у студентів цілісне бачення історичного розвитку господарства та економічної думки країн Європейської цивілізації, систематизувати знання щодо сутності, форм, механізмів функціонування та еволюції господарських систем з позицій сучасних надбань історико-економічної науки. Завдання курсу полягають у: забезпеченні фундаментальної економічної підготовки фахівців з урахуванням передових здобутків історико-економічних дисциплін; формуванні у студентів принципів сучасного економічного мислення; поглибленні знання з економічної теорії; оволодінні методами історико-економічного аналізу процесів і явищ економічного життя суспільства тощо.

Для успішного розв'язання визначених вище завдань студенти повинні систематично готуватися до семінарських занять та виконувати встановлені навчальним планом обсяги самостійної роботи. У результаті опанування програмного матеріалу, після виконання всіх елементів навчального плану студент повинен знати:

- форми господарських систем, що історично існували в суспільствах Європейської цивілізації та логіку їх історичного розвитку;
- основні етапи розвитку суспільного поділу праці та форм власності на засоби виробництва, принципові зміни в техніці та технології виробництва і їхній вплив на суспільне виробництво;
- історичні форми господарських одиниць (форм господарств), що здійснювали виробничу діяльність, їхню ефективність та причини зникнення з історичної арени;

– роль держави та економічної влади у розвитку господарських систем на різних етапах суспільного процесу, основні інститути, що забезпечували умови господарської діяльності, історію економічних реформ (інституційних змін);

– історичні зміни характеру та форм взаємодії господарських одиниць у різних економічних системах, роль обміну та його особливості в господарській сфері суспільств;

– сутність та значення суспільних умов виникнення ринкового господарства, його ключові характеристики та роль конкуренції в еволюції ринкової економічної системи;

– головні напрямки та школи економічної думки, в яких віддзеркалені процеси господарського розвитку суспільств Європейської цивілізації;

– основні історичні факти, події, кількісні показники, що характеризують суспільне виробництво, тощо.

Студенти мають уміти використовувати набуті знання, зокрема:

– оцінювати наукову довершеність і внесок у розвиток економічної науки різних шкіл та напрямків економічної думки;

– використовувати історичний досвід організації господарського життя суспільств під час аналізу економічних процесів та явищ, урахувати вплив на них цивілізаційних чинників з боку політичної, соціальної, духовно-культурної сфер;

– виявити головний зв'язок та всю сукупність прямих і зворотних, вертикальних та горизонтальних взаємозв'язків на різних історичних етапах розвитку господарських систем та прогнозувати тенденції їхніх змін;

– відбирати, систематизувати факти і події з господарського життя суспільств, що мають історичне значення в його розвитку;

– знати основні віхи еволюції господарських систем суспільств Європейської цивілізації;

– збирати та обробляти економічну інформацію, працювати з різними її джерелами, здійснювати документальне оформлення;

- обґрунтовувати власний погляд на історичні події та факти, репрезентувати його публічно;
- застосовувати методи історико-економічної науки для дослідження економічних процесів і явищ тощо.

Історія економіки та економічної думки — важлива нормативна дисципліна циклу природничо-наукової та загальноекономічної підготовки, складова вищої економічної освіти. Вона вивчає господарську діяльність людства в історичному розвитку та її наукове відображення в економічних поглядах і вченнях, починаючи з первісного суспільства і до сучасності; основні явища і процеси матеріального виробництва; діяльність економічних організацій і установ; економічну політику провідних держав світу і України; досліджує загальні закономірності економічного життя, а також його особливості в окремих країнах.

Актуальність вивчення окресленого кола проблем в українських вищих навчальних закладах значно посилюється у зв'язку з проголошенням державної незалежності України. Відомий американський дослідник української економіки Іван-Святослав Коропецький у книзі "Дещо про минуле, недавнє минуле та сучасне української економіки" зазначає, що "таким самим історичним фактом, як існування окремого українського народу, є його постійне господа-рювання на території свого компактного поселення. Економіка на історичних українських землях більше ніж тисячу років була національною економікою даного народу, а не економікою лише одного з регіонів якогось великодержавного комплексу. Ця економіка має свої власні інтереси, які український народ не зобов'язаний підпорядковувати інтересам будь-якої імперії». Із цього факту випливає необхідність у жодному разі не заперечувати минуле (як це було донедавна), а всіляко використовувати багатий історичний досвід, економічні знання і вчення стосовно нових соціально-економічних умов і реалій.

Формування в Україні ринкової економіки передбачає необхідність приведення її структури, господарського механізму, організаційних інституцій

у відповідність до найважливіших тенденцій світового економічного розвитку. Подібний перехід неможливий без усвідомлення та широкого використання світогосподарських зв'язків, величезного досвіду, набутого людством у раціональному використанні матеріальних, фінансових, трудових та інших ресурсів, відображення їх у економічних думках і теоріях.

Роль історичного аспекту в системі економічних наук дуже велика. Адже досліджуючи ті чи інші суспільні явища, ми зобов'язані не тільки дати їх основні характеристики, а й, що особливо важливо, передбачити їх еволюцію. А це можна зробити тільки з урахуванням попереднього розвитку цього явища, що базується на певних історичних закономірностях.

Слід зауважити, що значення історико-економічного дослідження виявляється не тільки у визначенні суспільно-економічних закономірностей історичного розвитку, а й у конкретних випадках господарської практики. До історії господарства професіонал-економіст звертається (усвідомлюючи це чи ні) буквально на кожному кроці. Здавалося б, що може бути далі від економічної історії, ніж бухгалтерський річний звіт підприємства? Проте він значною мірою побудований на історико-економічних матеріалах і методах.

Важливою є взаємодія історії економіки та економічної думки з конкретними соціологічними дисциплінами. Адже вплив на розвиток економіки таких факторів, як соціальний склад працівників, управління виробничими колективами, задоволеність працею, настрої, поведінка працівників, їх знання основних напрямів економічних теоретичних досліджень на певних етапах розвитку тощо, також має враховуватися історією економіки та економічної думки. Економічні результати — це результати насамперед діяльності людей, виробничих колективів.

Спостерігається тісний зв'язок історії економіки та економічної думки з історичними науками, насамперед із загальною історією, яка певну увагу приділяє й історичним формам господарювання та їх науковому відображенню в економічній думці. У свою чергу історія економіки та економічної думки не може обійти найважливіші події загальної історії, позаяк зрозуміти

економічний розвиток суспільства, не враховуючи ідеології, політики та інших факторів, неможливо.

Історія економіки та економічної думки обов'язково включає вивчення внутрішньої і зовнішньої політики держави, суспільних рухів, війн, національних і етнографічних особливостей, законів, релігійних культур, науки і мистецтва тощо. Але всі ці проблеми вивчаються не самі по собі, а тільки з погляду їхньої ролі в розвитку економіки.

Знання історії економіки та економічної думки має не тільки науково-пізнавальне, а й велике виховне значення. Воно розширює кругозір студентів, сприяє правильному підходові до оцінки найважливіших історико-економічних процесів і подій. Економіста не можна уподібнювати до обчислювальної машини, позбавленої емоцій, яка байдуже оперує цифрами, запрограмована лише на точність результату. Нашому суспільству потрібний не лише спеціаліст високої професійної кваліфікації, а й свідомий працівник-патріот, якому не байдужа доля Батьківщини.

Початки дослідження історії економіки та економічної думки можна віднести до XVII—XVIII ст. Тривалий час її складові — історія економіки та історія економічної думки в навчальних закладах вивчалися окремо. З 2007/2008 навчального року курси "Економічна історія" та "Історія економічних учень" вирішено об'єднати в одну навчальну дисципліну — "Історія економіки та економічної думки".

Висновки. Без історії в руках економіста залишається тільки аналіз фундаментальних зв'язків — прекрасний, але недостатній, обмежений інструмент пізнання суспільного виробництва. Без історії наше економічне життя становить набір дискретних (перервних, роздільних) станів, кожний з яких формується, утворюється на "порожньому місці", а готові результати соціального поступу розглядаються поза їх істинним розвитком. Без знання минулого економісти втрачають почуття історизму, займаються добросовісним описанням реалій господарського життя, обмежуються сферою безпосереднього господарювання, не вміють формулювати економічні закони і

закономірності. Вивчення конкретно-історичних аспектів економіки та економічної думки збагатить майбутніх фахівців з економіки, обліку і аудиту, адміністрування які навчаються в КНУБА прогресивним досвідом людства у вирішенні господарських проблем, допоможе краще збагнути сучасні економічні проблеми, прогнозувати їхнє наукове розв'язання.

Історія економіки та економічної думки є джерелом фактичного і теоретичного матеріалу для всіх економічних наук, перш за все для економічної теорії, політекономії. Вона забезпечує тісний зв'язок історичних знань з економікою промисловості, сільського господарства, іншими галузевими і функціональними економічними науками. У системі економічних наук історія економіки та економічної думки відіграє фундаментальну роль. Вона є ключем до пошуку генетичних залежностей та історичних закономірностей в економічному житті держав і народів.

Список літератури:

1. Ковальчук, В. М. Історія економіки та економічної думки: навч. посібник - К., 2008. - 647 с.
2. Lviv Polytechnic National University Institutional Repository
<http://ena.lp.edu.ua>

О.П. Омеляненко, М.Н. Зинченко

История экономики и экономической мысли, как когнитивная составляющая подготовки бакалавров в КНУСА

В статье раскрываются необходимость и актуальность, методические особенности преподавания курса «История экономики и экономической мысли», приведены связи со смежными экономическими и социологическими науками, дана характеристика знаний и умений бакалавров после изучения данной дисциплины.

Ключевые слова: *экономика, экономическая мысль, бакалавр, КНУСА, курс, преподавание, наука*

O. Omelianenco, M. Zinchenco.

History economy and economic thought, as cognitive component for bachelors in KNUCA

In the article the necessity and urgency methodological features of teaching the course "History of Economics and Economic Thought" are links with related economic and sociological sciences, describes the knowledge and skills of bachelors after studying the discipline.

Keywords: economy, economic thought, bachelor, KNUCA, course, teaching, science

УДК 330.322:332.832

В.В. Титок

СТ. ВИКЛ.

КОМПЛЕКСНИЙ ПОПЕРЕДНІЙ АНАЛІЗ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЕКТУ В ЖИТЛОВОМУ БУДІВНИЦТВІ

В статті запропоновані методологічні і методичні принципи і положення комплексного характеру проектного аналізу, розроблені стосовно до інноваційно-інвестиційних проектів в житловому будівництві.

Ключові слова: *проектний аналіз, система управління, інноваційно-інвестиційний проект, аспекти проектного аналізу, комплексна оцінка.*

Постановка проблеми. Проектний аналіз є багатостороннім комплексним вивченням стану, зміни окремих елементів, блоків проекту в процесі його просування на усіх етапах життєвого циклу. Проектний аналіз потрібний при розгляді альтернатив приватних пропозицій після розробки і реалізації проекту,